

МЦПД

Міжнародний
Центр
Перспективних
Досліджень

01001, Україна, м. Київ, вул. Бориса Грінченка, 4, офіс 3.
Тел. (044) 279-88-23 | office@icps.kiev.ua | www.icps.com.ua

Inside Ukraine

30 жовтня 2014 року
№35

Зміст

Державні рішення	1
Коаліція: битви навколо стандартів створення	1
Виклики сепаратистських виборів	2
Економічна ситуація	3
Продовження падіння зовнішньої торгівлі	3
Український уряд між двох вогнів	5
Політична конкуренція	6
Президентській партії не вдалося виконати програму-мінімум	6
Джек-пот Арсенія Яценюка	8
«Самопоміч» як ілюстрація запиту на нові обличчя	8
«Опозиційний блок» не відпускає електорат Партії регіонів	9
Злети та падіння Радикальної партії	10
Омолодження списку не допомогло «Батьківщині»	10
Хто опинився за бортом	10

Державні рішення

Парламентські вибори в Україні відповідали демократичним стандартам і надали мандат народної довіри проєвропейським демократичним силам, які декларують курс на реформи. Створення коаліції також відбуватиметься за новими правилами, які ще мають бути погоджені провідними її учасниками. Цей парламент не матиме змоги знайти винних у відсутності реформ, а тому має взяти на себе відповідальність навіть за непопулярні рішення. Втративши рейтинг, але заклавши основу для незворотних змін у державному управлінні, продемократичні сили створять плацдарм для приходу нової політичної еліти, не дискредитованої корупцією та зв'язками з попереднім режимом.

В умовах перипетій щодо формування коаліції уряд не може забувати про проведення 2 листопада 2014 року виборів у самопроголошених ЛНР і ДНР. Ці вибори дозволять бойовикам створити власні квазідержавні інституції і сприятимуть подальшій «придністровізації» Донбасу. Уряд має визначитися, як він протидіятиме подібним сценаріям, особливо враховуючи, що це йтиме врозріз з «мирним планом» Петра Порошенка, відповідно до якого місцеві вибори на Донбасі мають відбутися згідно з українським законодавством. Цей пункт плану, імовірно, стосуватиметься лише тих районів Донбасу, які і так знаходяться під контролем української влади.

Коаліція: битви навколо стандартів створення

Провідною темою політичного життя у листопаді стане обговорення формату майбутньої коаліції. Президент зацікавлений у якнайширшому форматі більшості. Ще до виборів команда Петра Порошенка розраховувала стати основою для коаліції та спробувати створити конституційну більшість. У зв'язку з високими результатами «Народного фронту» та «Самопоміч» Пре-

Президенту
доведеться іти
на більші
політичні поступки

зиденту доведеться іти на більші політичні поступки, ніж він планував.

Найбільшим позитивом виборів стало те, що абсолютну більшість голосів отримали проєвропейські демократичні сили, які декларують необхідність реформ і використання Угоди про асоціацію з ЄС як дорожньої карти при їхній реалізації. Якщо раніше влада могла посилатися на протидію колишніх «регіоналів» у проведенні системних змін, тепер карт-бланш у руках Президента та прем'єр-міністра.

Водночас найбільшим ризиком є те, що «Блок Петра Порошенка» та «Народний фронт» будуть не в змозі пожертвувати своїми амбіціями та спрямують всю енергію на взаємну боротьбу, а не на проведення реформ.

Якщо їм не вдасться за рік-два досягти прогресу у реалізації хоча б деяких основних реформ, зокрема, судової, конституційної, правоохоронних органів, провідні партії швидко втратять підтримку суспільства та можуть стикнутися з масовими протестами та необхідністю дострокових виборів. За найбільш позитивним для країни сценарієм коаліція могла б узяти на себе відповідальність за проведення ключових реформ і провести наступні вибори за новими виборчими правилами, що дозволило б перезавантажити всю політичну систему. Основою виборчої реформи мають стати пропорційна система з відкритими списками, невідворотне покарання за зловживання на виборах і прозорі правила фінансування виборчих кампаній.

26 жовтня 2014 року Юрій Луценко, голова «Блоку Петра Порошенка», заявив, що в коалі-

ційній угоді міститиметься скорочений варіант президентської програми «Стратегія 2020» і календарний графік прийняття законопроектів, пов'язаних із цією стратегією. Малоімовірно, що «Народний фронт» підписуватиме настільки чіткі зобов'язання та ще й в рамках виконання президентської програми. Арсеній Яценюк вже виступив з власним текстом коаліційної угоди, яка містить перелік 36 законопроектів, які має прийняти парламент до кінця цього року.

Відповідно до попереднього тексту президентської коаліційної угоди, робочими органами більшості стануть Збори та Рада коаліції. Рада коаліції формуватиметься за принципом «один представник від 15 депутатів фракції», а співголовами Ради стануть голови коаліційних фракцій.

Важливо, що основні політичні партії наголошують на відмові від партійних квот. Однак існує дисонанс між цими деклараціями та озвученими амбіціями «Народного фронту» щодо низки міністерських портфелів. У свою чергу у президентському варіанті коаліційної угоди наголошується, що посади заступників міністрів не розподілятимуться за квотним принципом.

**Без реформ
провідні партії
швидко втратять
підтримку
суспільства**

**Президент
пропонує створити
робочі органи
коаліції**

Виклики сепаратистських виборів

Парламентські вибори в Україні пройшли за демократичними стандартами. Силовикам вдалося уникнути провокацій, а зловживання не мали системного характеру, хоча активісти і наголошували на порушеннях в окремих округах Кіровоградської, Миколаївської і Луганської областей.

Набагато більше занепокоєння викликає той факт, що український уряд ігнорує підготовку бойовиків до власних виборів, які відбудуться 2 листопада 2014 року. Підтримка цих виборів Росією дозволить частково легітимізувати керівництво самопроголошених республік і призведе до подальшого перетворення Донбасу на українське Придністров'я. Наразі український уряд не пояснив, яким чином він протидіятиме цьому сценарію. Офіційна позиція влади обмежується ігноруванням цих виборів як таких, які не відповідають українському законодавству.

**Український уряд
ігнорує підготовку
бойовиків до
виборів**

Президент і прем'єр-міністр не виробили інформаційної політики щодо цього питання. Не ведеться контрпропагандистська кампанія, щоб звести нанівець сепаратистські ініціативи, як це у свій час було зроблено з референдумом на Донбасі. Влада не пояснює громадянам, до чого призведуть участь у подібних виборах і подальше замороження конфлікту.

Проведення цих виборів матиме величезний негативний вплив на українську владу. Кремль вже використав цей епізод для розхитування ситуації в Україні, заявивши, що проведення цих виборів було однією з неоголошених частин мінських домовленостей. Крім того, представники ЛНР і ДНР вже тривалий час намагаються створити власні квазі-державні інституції і проведення виборів, навіть фіктивних, дозволить їм пришвидшити цей процес.

**Проведення виборів
пришвидшить
створення
квазідержавних
інституцій**

Економічна ситуація

НБУ зафіксував погіршення економічної ситуації в країні, що знаходить своє відображення у негативній динаміці основних макроекономічних показників, зокрема щодо зовнішньої торгівлі та промислового виробництва. Загальну ситуацію у виробництві дещо пом'якшило зростання в сільському господарстві та харчовій промисловості.

Окуповані терористами території Луганщини та Донеччини є найбільшими боржниками за спожитий газ. Терористи відмовляються сплачувати газові борги українському уряду та самостійно ведуть переговори про прямі поставки енергоресурсів з Росії. Урядова ініціатива припинити постачання газу до ЛНР та ДНР у зв'язку із заборгованістю може означати визнання їх суб'єктності.

Продовження падіння зовнішньої торгівлі

З кожним місяцем погіршується економічна ситуація в країні, що знаходить своє відображення у динаміці основних макроекономічних показників, зокрема щодо зовнішньої торгівлі та промислового виробництва.

Відповідно до даних НБУ, дефіцит поточного рахунку платіжного балансу, який відображає динаміку експорту та імпорту товарів і послуг, у вересні 2014 року склав 612 млн. дол. США по-

рівняно з 91 млн. дол. США в серпні. Зокрема, спад експорту товарів склав 16,5% у річному вимірі; таким чином, загальний експорт становив 4,4 млрд. дол. США. Імпорт товарів у вересні та серпні знижувався схожими темпами (40% у річному вимірі) і становив 4,9 млрд. дол. США.

Дефіцит поточного рахунку платіжного балансу у вересні склав 612 млн. дол. США

Найбільше зменшення об'ємів експорту спостерігалось у машинобудуванні та металургії — на 35,6% і 28,9% відповідно. Причиною такої негативної динаміки стало руйнування виробничих потужностей на Сході країни та припинення поставок до Росії у зв'язку з торговельними обмеженнями. Проте така негативна динаміка частково була нівельована зростанням на 8,3% експорту продукції АПК, зокрема збільшення поставок зернових культур нового врожаю (на 19,4%), олії і жирів (на 58,8%), а також експорту м'ясних виробів (на 46,4%) до ЄС та Іраку.

Причиною погіршення динаміки експорту є руйнування інфраструктури на Сході країни

Дані НБУ свідчать, що скорочення неенергетичного імпорту зменшилося з 39,7% до 31,0% через сповільнення падіння внутрішнього попиту. Найбільше падіння імпорту стосувалося газу — з 4,4 млрд. кубометрів у вересні 2013 року до 1 млрд. кубометрів у вересні 2014 року, машинобудування — з 52,2% до 29,0%, особливо легкових автомобілів (з 82,7 до 26,3%), а також промислових товарів — з 37,1% до 26%. Така негативна динаміка буде поглиблюватися з продовженням бойових дій на Сході країни та погіршенням стану добувної промисловості, металургії і машинобудування.

Набагато гіршою є ситуація з фінансовим рахунком платіжного балансу. В Україні вперше за часи незалежності зафіксований подвійний дефіцит платіжного балансу, що погіршує кредитоспроможність і міжнародну інвестиційну позицію. Для стабілізації економічної ситуації необхідною умовою є зупинення військових дій та відновлення інфраструктури Донбасу.

До позитивних тенденцій, які зафіксував НБУ, слід віднести уповільнення зниження динаміки індексу виробництва базових галузей (далі — ІВБГ) у вересні — до -0,8% у річному вимірі. У серпні даний показник становив -12,3%. За січень-вересень 2014 року ІВБГ знизився на 6,3% порівняно з відповідним періодом минулого року.

НБУ зафіксував уповільнення зниження динаміки індексу виробництва базових галузей

Істотне покращення динаміки ІВБГ обумовлено зростанням обсягів сільськогосподар-

ського виробництва у вересні на 46,9% у річному вимірі. Збільшення врожайності зернових культур на 14% було основною причиною позитивної динаміки сільськогосподарства, однак високі темпи обумовлені низькою базою порівняння минулого року, що є тимчасовим фактором та не матиме впливу у наступні періоди.

Ріст сільськогосподарського виробництва, в свою чергу, сприяв зростанню обсягів виробництва харчової промисловості на 13% у річному вимірі. Це призвело до того, що зниження обсягів промислового виробництва у вересні уповільнилися до 16,6% у річному вимірі.

Однак, напружена ситуація на Сході України продовжує негативний вплив на інші види економічної діяльності. Згідно з даними НБУ, пошкодження транспортних шляхів, вугільних шахт та інших виробничих об'єктів були основними причинами подальшого зниження обсягів виробництва добувної промисловості (-27,1% у річному вимірі), металургії (-28,3%), коксу та продуктів нафтопереробки (-52%).

Зокрема, особливо складною є ситуацію з видобутком вугілля. У вересні видобуток вугілля скоротився в порівнянні з вереснем 2013 року на 50%. При цьому видобуток коксівного вугілля в порівнянні з вересня 2013 року скоротився на 76,4%, енергетичного — на 43,5%. Скорочення обсягів видобутку коксівного та енергетичного вугілля негативно відображається на металургії та енергетиці відповідно. Україна вперше за тривалий період відчула гострий дефіцит енергетичного вугілля. Забезпечити ТЕС вугіллям власного видобутку сьогодні практично неможливо через бойові дії на Сході країни, де розташована велика частина діючих шахт. У результаті компенсувати втрачені вугілля Україна вирішила за рахунок суттєвого нарощування імпорту з ПАР, Австралії та Нової Зеландії. Проте в короткостроковому періоді компенсувати нестачу енергетичного вугілля за рахунок імпорту буде вкрай складно. Дефіцит вугілля в Україні за підсумками року складе не менше 5 млн. тонн. Враховуючи той факт, що імпортне вугілля є відносно дорогим, виклики в енергетичному секторі змусять Україну проводити реальну модернізацію в енергетиці.

Україна відчуває гострий дефіцит енергетичного вугілля

Український уряд між двох вогнів

До 19 жовтня 2014 року Україна щоденно нарощувала обсяги газу у своїх підземних сховищах газу (далі — ПСГ). З 20 жовтня, коли в державі стартував опалювальний сезон, розпочався зворотний відлік процесу. За даними «Укртрансгазу», упродовж минулого тижня запаси газу в ПСГ скоротились з 16,759 млрд. кубометрів до 16,440 млрд. кубометрів, або приблизно на 2%. При цьому варто врахувати, що близько 5 з вказаних 16 млрд. кубометрів газу, що знаходяться в ПСГ, взагалі не можна використати через фізико-технічні причини (так званий технічний газ, що забезпечує підйом та транспортування газу). Нині український уряд, перебуваючи у стані війни, веде важкі перемовини з державою-агресором про закупівлю 4-5 млрд. кубометрів газу та виплату заборгованості за попередньо спожитий газ.

Водночас терористи на Донбасі у повному обсязі споживають український газ, але відмовляються сплачувати за нього. При цьому лідери ЛНР та ДНР хизуються, що розпочали опалювальний сезон на 10 днів раніше, ніж на решті території України. Сепаратисти неодноразово повідомляли про ведення переговорів з Російською Федерацією щодо поставок газу, а минулого тижня анонсували створення компанії «Донбастрасгаз», яка й стане суб'єктом переговорного процесу з Кремлем по газовим питанням. Також минулого тижня лідери сепаратистів оголосили про початок відновлення діючого ще в радянські часи та закритого в 2009 році газопроводу Таганрог — Маріуполь. За оцінками інженерів газових комунікацій, технічний процес від'єднання газових мереж Донецька і Луганська від єдиної української енергетичної системи є складним, фінансово затратним та за часом потребує чотирьох-п'яти місяців. Більш того, терористи привласнили близько 1 млрд. кубометрів газу, що знаходиться у газових сховищах Донбасу, продовжують споживати український газ та відмовляються за нього платити.

Нині найбільшими боржниками по сплаті за газ є Донецька область, яка має борг перед НАК «Нафтогазом України» в 4 млрд. грн., а також Луганська область, що заборгувала близь-

ко 1,2 млрд. грн. Водночас, Донбас є найбільш енергозатратним регіоном України.

В нинішніх умовах український уряд опинився у надзвичайно складній ситуації щодо вирішення газової проблеми ЛНР-ДНР. З однієї сторони, окуповані області є як найбільш потужними споживачами газу, так і найбільшими боржниками. До того ж, лідери так званих ЛНР та ДНР відкрито і демонстративно домовляються з Росією про прямі поставки блакитного палива і не приховують, що не будуть платити за вже спожитий український газ.

В результаті, український уряд опинився між двох вогнів. З однієї сторони, у разі якщо українська сторона продовжуватиме безоплатно постачати блакитне паливо до окупованих регіонів, то сумарні збитки державного бюджету сягатимуть близько 7 млрд. грн. щорічно, підриваючи фінансово-економічний потенціал нашої держави. З іншої боку, блокування Києвом поставок енергоресурсів до зазначеного регіону може використовуватись російською політичною верхівкою як інформаційний привід для звинувачень українського уряду в «геноциді» населення східного регіону.

Не виключено, що російська пропаганда використовуватиме складну гуманітарну ситуацію в регіоні для «розхитування» політичної кризи в Україні, навмисно протиставляючи Схід і Захід. Більш того, відмова українського уряду постачати газ на Донбас та передача його на енергетичний баланс Росії — це, фактично, відмова від території та визнання суб'єктності ЛНР та ДНР. Малоімовірно, що Кремль погодиться прийняти на енергобаланс зруйновану енергетичну інфраструктуру Донбасу та вкласти серйозні інвестиції у відновлення регіону. Мета команди Путіна — зберегти на східній території України керований хаос, що буде підривати розвиток всієї української держави. Натомість проблема забезпечення енергоресурсами окупованих східних регіонів України повинна стати предметом дискусії у трьохсторонніх газових переговорах у Брюсселі. Українському уряду слід вжити всі можливі превентивні заходи, щоб уникнути придністровського сценарію у газовому питанні, коли газові борги Придністров'я оплачує Молдова.

Опалювальний сезон почав зменшувати запаси газу в українських ПСГ

Опалювальний сезон почав зменшувати запаси газу в українських ПСГ

Забезпечення Донбасу газом також має стати предметом переговорів у Брюсселі

Політична конкуренція

Парламентські вибори в Україні принесли багато несподіванок, що пояснюється невідомістю великої кількості виборців, наявністю кількох потужних партій, які грають на одному електоральному полі, та низькою явкою на всеукраїнському рівні. Найбільш неочікуваними стали перше місце «Народного фронту» по пропорційній складовій, значний показник «Опозиційного блоку», а також низькі результати «Громадянської позиції» і «Сильної України».

Оскільки «Народний фронт» і «Блок Петра Порошенка» набрали приблизно рівну кількість голосів, плани президентської партії стати головною рушійною силою коаліції зазнають змін. Більшість буде принаймні біполярною, з високою ймовірністю, що компанію «Народному фронту» та «Блоку Петра Порошенка» складе «Самопоміч». Результат переговорів між цими силами також залежатиме від того, якій партії вдасться переманити на свою сторону більшу частину самовисуванців по мажоритарних округах.

Президентській партії не вдалося виконати програму-мінімум

За два дні до виборів «Блок Петра Порошенка» розраховував отримати до 35% голосів за пропорційною системою, але в остаточному підсумку результат становив близько 22%. При цьому «Народному фронту» Арсенія

Психологічна перевага «Народного фронту» над президентською партією

Яценюка вдалося вирвати незначну, але важливу у психологічному плані перевагу у кілька десятків тисяч виборців. Водночас «Блок Петра Порошенка» може розраховувати додатково на 70 представників партії, які перемогли в мажоритарних округах, та кілька десятків самовисуванців, які співпрацюватимуть з президентською політичною силою. Таким чином,

навіть без самовисуванців Петро Порошенко може розраховувати на понад 130 депутатів у Верховній Раді.

На значне падіння рейтингу пропрезидентської партії вплинуло відразу кілька факторів. По-перше, самовпевненість партійної команди Петра Порошенка призвела до того, що кампанія будувалася виключно на особистому рейтингу Президента. Програма партії практично дослівно повторювала програму Петра Порошенка на президентських виборах, хоча за цей час у країні відбулися значні зміни як в політичній, так і в економічній сфері. По низці мажоритарних округів було виставлено завідомо слабких кандидатів, що дозволило багатьом скомпрометованим депутатам попереднього скликання знову зайти у Раду. Крім того, президентська партія не показала, яких особистостей вона може делегувати у виконавчу владу та яким чином втілюватимуться пріоритети, задекларовані у «Стратегії 2020».

По-друге, на позиції «Блоку Петра Порошенка» негативно вплинули і деякі дії Президента за останні два місяці. Акцент на мирному врегулюванні конфлікту на Донбасі користується популярністю у суспільстві, але мінські домовленості стали поразкою Президента. Перш за все, це пояснюється завуальованим характером мінських домовленостей, тривалою відсутністю інформаційної підтримки цих ініціатив з боку президентської адміністрації, постійним ігноруванням мирного плану з боку бойовиків, а також фактичною здачею значної частини раніше відвойованих територій.

По-третє, Петро Порошенко був недостатньо жорсткий у кадровій політиці. Під час призначення Віталія Яреми генеральним прокурором ще у червні 2014 року Петро Порошенко жартома порадив йому посадити трьох найближчих друзів, щоб довести свої наміри змінити систему. Натомість генпрокурор не тільки не доклав зусиль до ув'язнення осіб, пов'язаних із злочинами на Майдані та сепаратизмом на Сході, але й не звільнив скомпрометованих працівників

Мінський протокол негативно вплинув на позиції Президента

Петро Порошенко був недостатньо жорстким у кадровій політиці

Генпрокуратури. Не було покарано винних у Іловайській трагедії, а міністра оборони Валерія Гелетея Президент звільнив буквально за два тижні до виборів. Пасивна політика НБУ щодо втримання національної валюти та підвищення довіри до банківської системи викликала критику на адресу Валерії Гонтаревої з боку суспільства, але не Президента.

Посади генерального прокурора, міністра оборони та голови НБУ належать до сфери впливу Президента. За останні два місяці на перший план вийшли прорахунки саме цих трьох відомств, тоді як діяльність уряду Арсенія Яценюка в цілому залишалася задовільною. Таким чином, помилки ставлеників Президента підкосили рейтинг пропрезидентської сили.

Водночас позитивним є те, що «Блок Петра Порошенка» отримав рівномірну підтримку по всій країні. Вперше партія з таким високим результатом не має чіткого поділу на Схід і Захід, що може сприяти налагодженню діалогу між різними регіонами країни та провідну роль Президента у цьому процесі.

Небезпечною тенденцією для «Блоку Петра Порошенка» є те, що Росія намагатиметься роздувати ворожнечу між Президентом і Прем'єр-міністром за сценарієм, який був використаний після помаранчевої революції. Заяви Москви про те, що вона матиме співрозмовників і у Верховній Раді, і у Кабміні, оскільки «Блок Петра Порошенка» є партнером Росії по мінським домовленостям, спрямовані на зниження президентської підтримки та розпалювання амбіцій Арсенія Яценюка. Створення коаліції стане випробовуванням і для «Народного фронту», і для «Блоку Петра Порошенка» на предмет здатності досягати політичні домовленості, робити висновки з досвіду 2005-2009 років і разом працювати над реалізацією реформ.

Рівномірна підтримка Президента у всіх регіонах дозволить йому налагодити діалог між Сходом і Заходом

Створення коаліції — випробовування і для «Народного фронту», і для «Блоку Петра Порошенка»

Джек-пот Арсенія Яценюка

На користь «Народного фронту» зіграв приємом, який успішно використав Петро Порошенко на президентських виборах. Тоді йому вдалося переконати електорат, що потрібно провести вибори в один тур. Цього разу «Народному фронту» вдалося переконати виборців, що вони обирають прем'єр-міністра та урядову команду. Крім того, програма цієї партії була чи не найконкретнішою і містила чітку послідовність реалізації реформ у державі.

Арсенію Яценюку та колишнім функціонерам «Батьківщини» вдалося отримати класичний електорат Юлії Тимошенко зразка 2009 року, а саме Західну та Центральну Україну. Не в останню чергу це було зроблено завдяки мілітаристській риторичі цієї команди. Проте подібна географічна прив'язка є контрпродуктивною для держави, оскільки сприятиме перетягуванню канату між політичними елітами Сходу та Заходу, яке вже триває більше десяти років.

На руку партії Яценюка-Турчинова зіграла також агресивна інформаційна кампанія, оскільки партія стала лідером з розміщення телевізійної реклами та біл-бордів. Водночас подібні кампанії є надзвичайно коштовними. Звідси виникає питання, як партія нинішніх чиновників, яка була створена два місяці тому і не мала розгалуженої членської мережі та потужних офіційних спонсорів, змогла профінансувати такі витрати на рекламу. Цей факт ще раз свідчить про необхідність змін у виборчому законодавстві у напрямку підвищення прозорості фінансування політичних партій і їхніх кампаній.

До команди «Народного фронту» входить

Арсеній Яценюк отримав електорат Юлії Тимошенко

Партія урядовців провела надзвичайно дорогу кампанію

прем'єр-міністр, спікер парламенту, міністри внутрішніх справ, соціальної політики, інфраструктури, юстиції тощо. В останній тиждень перед виборами вони провели серію робочих поїздок регіонами, що також висвітлювалася в ЗМІ. Подібні кроки не є забороненими, але можуть трактуватися як використання адміністративного ресурсу.

Хоча всі переможці на виборах наполягають на необхідності відмови від партійних квот при формуванні уряду, «Народний фронт» озвучив, які посади хоче зберегти за собою. Сюди входить крісло прем'єр-міністра, міністрів внутрішніх справ, юстиції, фінансів і Кабінету міністрів України.

Вибір саме цих посад досить легко пояснити. По-перше, ці посади, за винятком міністра фінансів, належать ключовим функціонерам «Народного фронту». По-друге, вони є одними з найвпливовіших.

Посада очільника МВС урівноважується впливом Президента на генпрокурора. Крім того, саме реформа правоохоронних органів визначена як першочергова і найбільш швидка в реалізації. Роль міністра юстиції зросла з підписанням закону про люстрацію, оскільки саме це міністерство координуватиме проведення люстрації. Крім того, міністр матиме вплив і на формулювання концепції конституційної і судової реформ, а також реформи правоохоронних органів. Міністр Кабміну відповідає за підготовку документів в уряді і може блокувати роботу міністерств, на чолі яких стоятимуть не доляльні до Арсенія Яценюка люди. Міністр фінансів відіграє провідну роль у розподілі бюджетних потоків при формуванні державного бюджету.

«Народний фронт» озвучив, які посади хоче зберегти за собою

«Самопоміч» як ілюстрація запиту на нові обличчя

На зростання рейтингу «Самопоміч» не вплинула навіть потужна інформаційна кампанія, яку проти неї розгорнули в останні тижні перед ви-

борами. Основними факторами успіху партії став якісний список кандидатів, вдало обраний слоган кампанії і акцент на проведенні реформ,

а не на критиці влади. Партії вдалося прив'язати себе до позитивного іміджу Львова, мером якого є лідер «Самопоміч» Андрій Садовий.

«Самопоміч» змогла отримати частину електорату «Блоку Петра Порошенка» та «Громадянської позиції». При цьому її результат рівномірно розподілений по всій території України, навіть на Півдні та Сході, що автоматично перетворює її з регіональної львівської партії у перспективний проект національного масштабу.

Для неї важливо не розчарувати свого виборця, який є надзвичайно вибагливим. Саме цей виборець на кожних виборах дає шанс новій продемократичній партії, але після відсутності позитивних результатів її роботи відразу розчаровується. Схожим чином, у 2012 році громадяни, які голосували проти Партії регіонів, але не хотіли підтримувати класичну опозицію, підтримали

Для «Самопоміч» важливо не розчарувати свого виборця

УДАР і «Свободу». Частина цих людей на президентських виборах 2014 року проголосувала за Олега Ляшка. Тепер прийшла черга «Самопоміч», яка може зламати закономірність, якщо їй вдасться послідовно проштовхувати проведення реформ і відмову від партійних квот.

Перевагою «Самопоміч» є те, що Андрій Садовий грає на перспективу і не поступиться довгостроковими планами заради короткострокових вигод. Ймовірно, він готує успішний плацдарм для президентських виборів. Якими б не були його справжні мотиви, ретельний підхід до формування команди, правильні меседжі і здатність в потрібний момент поступитися власними амбіціями покращує якість політичної конкуренції в країні в цілому і збільшує шанси цієї партії наростити свою політичну вагу. На даний момент для реалізації своїх намірів у партії буде 33 депутати у парламенті.

Андрій Садовий грає на перспективу

«Опозиційний блок» не відпускає електорат Партії регіонів

Враховуючи, що вибори не відбулися в Криму та найбільш населених районах Донбасу, 10-відсотковий результат «Опозиційного блоку» за пропорційною складовою є надзвичайно високим. Це свідчить про наявність значного прошарку населення, яке не сприймає дій Києва і, незважаючи на агресивну політику Росії проти України, підтримує налагодження хороших відносин з країною-агресором. Ці виборці голосують за «свого хлопця», не готові сприймати проєвропейську риторику, а демократичні партії для них залишаються сильним подразником.

Помилкою демократичних сил, в першу чергу, «Блоку Петра Порошенка» та «Народного фронту» стало те, що у багатьох мажоритарних округах на Півдні та Сході країни вони виставили відверто слабких кандидатів, дозволивши пройти представникам «Опозиційного блоку». Ці депутати стануть важелем впливу Росії на ситуацію в

Виборці «Опозиційного блоку» голосують проти нинішньої кийвської влади

Україні та деструктивним фактором у парламенті. Порівняно високий результат і сприйняття партії як головної опозиції в парламенті створює для них вдалий плацдарм для реваншу, як це вже було у 2006 році. Єдиним запобіжником, який може не допустити цього сценарію, є громадянське суспільство, для якого дії «Опозиційного блоку» мають викликати не менший інтерес, ніж кроки уряду.

В «Опозиційному блоці» зібрані чи не найодіозніші представники режиму Віктора Януковича, а прохідна частина списку майже рівномірно розподілена між ставлениками Рената Ахметова та газової групи Дмитра Фірташа та Сергія Львовичкіна.

Прихований потенціал цієї політичної сили полягає ще і в тому, що деякі колишні регіонали потрапляють у парламент як самовисуванці. Загалом у парламенті працюватиме 62 депутати, які голосували за так звані «диктаторські» закони Віктора Януковича, та можуть без проблем змінити свою політичну орієнтацію.

«Опозиційний блок» може отримати плацдарм для реваншу

Злети та падіння Радикальної партії

Олег Ляшко плавно перевів президентську кампанію у парламентську, а тому на певному етапі соціологи надзвичайно позитивно оцінювали його шанси на виборах. Розкрутивши образ борця з сепаратизмом через медіа, він вдало використав успіхи АТО у липні цього року. Однак, підписання мінського перемир'я та відхід теми бойових дій на Донбасі на другий план знизив актуальність його риторики. Крім того, саме в цей період розпочалася потужна медіа кампанія команди Ігоря Коломойського проти Олега Ляшка та Сергія Львовочкіна. Цей медіа удар наніс непоправну шкоду позиціям Радикальної партії, які не вдалося відно-

Медіа удар Ігоря Коломойського наніс непоправну шкоду позиціям Радикальної партії

вити навіть завдяки ресурсам «Інтера» та інших телеканалів. У виборця закріпилася чітка прив'язка Олега Ляшка до Сергія Львовочкіна, коли його антиолігархічна риторика ще більше підтверджувала його популізм.

У цьому парламенті Радикальна партія матиме фракцію з 22 депутатів. Проти коаліції з нею виступають деякі представники «Народного фронту», а тому їй, імовірно, відводитиметься роль другорядної опозиції. Враховуючи, що Сергій Львовочкін є мажоритарним акціонером у «Опозиційному блоці», можливою є ситуативна співпраця цих партій під час голосування. Водночас Олег Ляшко публічно намагатиметься триматися осторонь від «Опозиційного блоку» і подекуди — навіть «воюватиме» з колишніми «регіоналами», щоб не втратити «наліт» радикальності.

Омолодження списку не допомогло «Батьківщині»

Низький результат «Батьківщини» на парламентських виборах свідчить про те, що вихід групи Яценюка-Турчинова наніс серйозний удар по сприйняттю партії виборцем. Ядро електорату Юлії Тимошенко залишалося їй вірним під час її ув'язнення не в останню чергу завдяки вдалим діям команди. Після створення «Народного фронту» в неї залишилося лише кілька старих соратників і великий антирейтинг.

«Батьківщина» заявляла про свою готовність приєднатися до демократичної коаліції, однак вона може бути більш конструктивною, граючи на опозиційному полі. Справедливо критикуючи дії влади та голосуючи з більшістю по питан-

нях реформ, фракція з 19 депутатів зможе послабити позиції «Опозиційного блоку».

Стрімке падіння рейтингу Юлії Тимошенко порівняно з президентськими виборами свідчить про необхідність робити організаційні висновки. Оновлення команди не принесе результату, якщо не делегувати повноваження цій команді. Інституційна розбудова «Батьківщини», зменшення рівня популізму в риторичі і відхід лідера в тінь може покращити її позиції на виборах. Якщо цього не відбудеться, цілком можливо, що ці вибори для «Батьківщини» можуть стати останніми.

Зменшення рівня популізму покращить позиції «Батьківщини»

Хто опинився за бортом

«Свободі» вдалося отримати вищу підтримку, ніж показували соціологічні дослідження. Причина полягає у дисциплінованості ідейного електорату, який голосує за правоцентристські партії, а також у наявності розвиненої регіональної мережі. Їхнього результату все одно не вистачило для потрапляння у парламент, хоча

екзит-поли вселяли надію. Тим не менше, «Свобода» матиме шість депутатів, які перемогли на мажоритарних округах, а також представлена на місцевому

Перспективи «Свободи» залежатимуть від активності інших партій «правого крила»

рівні на Західній Україні та у Києві. Перспективи «Свободи» залежатимуть від того, наскільки активними будуть інші партії «правого крила», зокрема «Правий сектор».

«Громадянська позиція» вдало ввійшла у виборчу кампанію, маючи підтримку на рівні 9 відсотків і отримавши статус нових облич завдяки співпраці з «Демальянсом». Однак, Анатолій Гриценко не скористався цим ресурсом, ставши основним спікером кампанії і вчергове прив'язавши позиції партії до свого особистого рейтингу. Після того, як низка провідних ЗМІ розпочали інформаційну кампанію на знищення лідера «Громадянської позиції», були знищені і перспективи цієї партії на проходження в парламент. Анатолій Гриценко не запропонував цілісного бачення своєї команди, а тому йому, на відміну від «Самопоміч», не вдалося капіталізувати присутність нових облич у списку.

«Опозиційному блоку» вдалося вибити ґрунт з-під ніг «Сильної України» Сергія Тігіпка, яка постійно показувала стабільний «прохідний» результат у соціологічних дослідженнях напередодні виборів. Справа у специфіці виборця цих політичних сил. Більшість виборців

«Опозиційний блок» переміг «Сильну Україну» завдяки своїй назві

Сходу не вникають у нюанси відмінностей між цими партіями. Вони базують свій вибір по лінії «влада-опозиція», «наші-їхні». На руку «Опозиційному блоку» зіграла його назва, оскільки виборці голосували не за конкретні особистості чи програми, а проти демократичних сил, які брали участь у Євромайдані. Ймовірно, багато виборців навіть хотіли проголосувати за Сергія Тігіпка, але були впевнені, що політик сам іде по списках «Опозиційного блоку». Лідеру «Сильної України» не вдалося отримати протестний електорат, оскільки він не довів, що стане опозицією у наступному парламенті та не показав чіткі відмінності між своєю політичною силою і «Опозиційним блоком».

Справжньою несподіванкою став результат «Заступу» (2,7%), який був створений буквально перед виборами і працює із сільським електоратом. Завдяки тому, що партію підтримує низка керівників великих фермерських господарств, вони ефективно можуть працювати з

жителями сільської місцевості, які дисципліновано беруть участь у виборах і не досить чітко показані у соціологічних дослідженнях до виборів. «Заступ» навіть отримав одного депутата по мажоритарному округу на Чернігівщині — Валерія Давиденка. До речі, на минулих виборах на цьому окрузі переміг сам Олег Ляшко, лідер Радикальної партії, який також черпає значну частину своєї підтримки у сільського населення. Перспективи «Заступу» залежать від того, наскільки потужно партія розбудовуватиме свою регіональну мережу і наскільки яскравими будуть її лідери та єдиний представник у парламенті. Ця партія може використовувати соціалістичну риторику підтримки села державою, хоча у ній і представлені великі землевласники.

Враховуючи повну відсутність медійної кампанії та зосередженість лідерів партії на боротьбі з агресором на Сході, великий результат продемонстрував «Правий сектор». Ця партія може розраховувати на перетікання частини електорату від «Свободи», оскільки ця сила мала можливість проявити себе при владі на місцевому та всеукраїнському рівні, але повністю цю можливість згаяла. Натомість «Правий сектор» матиме принаймні двох своїх представників у парламенті, що дозволить постійно бути присутніми у політичному просторі.

Хоча Комуністична партія і не пройшла в парламент, вона показала серйозний результат. За неї проголосували близько 600 тисяч виборців у регіонах, які не є їхніми електоральними вотчинами. Цю функцію завжди виконували Крим і Донбас, які цього разу участі у виборах не брали. Результат КПУ свідчить про те, що в Україні існує значна кількість людей, які ностальгують за СРСР і підтримують соціалістичні гасла. Погіршення позицій КПУ можна очікувати тільки при умові, що розпочнеться внутрішня боротьба всередині керівництва партії та зменшаться джерела фінансування, які були особливо потужними під час співпраці КПУ з Партією регіонів.

Перспективи «Заступу» залежатимуть від їхньої регіональної мережі і поведінки спікерів

Серйозний результат КПУ підтверджує, що в суспільстві є запит на соціалістичні гасла

Метою публікації є надання об'єктивної інформації про поточні політичні події в Україні та поглибленого аналізу головних тенденцій внутрішньополітичного життя в державі. Подібний аналіз допоможе розставити пріоритети у справі проведення реформ у різних сферах державної політики та оцінити якість державних рішень з точки зору їх впливу та послідовності. Окрема увага приділяється оцінці політичної конкуренції в Україні та здатності ключових політичних гравців реагувати на виклики часу.

*@2014 Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД)
У разі цитування обов'язкове посилання на МЦПД*

Автор ідеї: Віра Нанівська

Відповідальний за проект: Ярослав Ковальчук

Відповідальні за розділи:

«Державні рішення» — Ярослав Ковальчук

«Економічна ситуація» — Василь Поворозник

«Політична конкуренція» — Ярослав Ковальчук

Колектив експертів МЦПД:

Віра Нанівська, Ярослав Ковальчук, Василь Поворозник, Ангела Бочі, Анатолій Октисюк, Олена Захарова, Володимир Притула, Василь Філіпчук, Валентин Красноп'яров.